

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 377)

Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri Komisyonu Raporları (1/509)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-493/01472

15.2.1993

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 1.2.1993 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî Ticarî ve Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Süleyman Demirel

Başbakan

GEREKÇE

20 Mayıs 1991 tarihinde Pekin'de parafe edilen "Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşması" 28 Eylül 1992 tarihinde Pekin'de imzalanmıştır.

Söz konusu Anlaşma, her iki ülke arasında gelişmekte olan ilişkiler doğrultusunda, hukukî ve cezaî konularda adlî yardımlaşmayı kolaylaştırmak amacıyla hazırlanmıştır.

Türkiye ile bellibaşlı ülkeler arasında akdedilen ikili adlî yardımlaşma anlaşmaları veya sözleşmeleri, 1954 tarihli "Hukuk Usulüne Dair La Haye Sözleşmesi", 1965 tarihli "Hukukî ve Ticarî Konularında Adlî ve Gayri Adlî Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair La Haye Sözleşmesi" ile, 1959 tarihli "Ceza İşlerinde Karşılıklı Adlî Yardım Avrupa Sözleşmesi" gibi çok taraflı uluslararası belgelere dayanmaktadır.

Ülkemiz ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında imzalanan "Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşması" yukarıda anılan sözleşmeler çerçevesinde, özellikle tebliğat ve istinabeleri kolaylaştırmak üzere hazırlanmıştır.

Ayrıca, sözkonusu anlaşma'da yer alan tanıma ve tenfize ilişkin hükümlerle de, iki ülke arasında, bir ülkenin mahkemesince hukukî ve ticarî konularda verilen kararlar ile tazminat ve cezaî konulardaki mahkeme kararları ve Hakem organları kararlarının belirli şartları taşımaları halinde, diğer Âkit ülkede tanınması ve tenfizi mümkün hale gelmektedir.

Bu anlaşma 4 Kısım ve 42 maddeden oluşmaktadır.

1. Kısım Genel Hükümleri,
  2. Kısım Hukukî ve Ticarî Konularda Adli Yardımlaşma ve Adli kararların tanınması ve tenfizine ilişkin hükümleri,
  3. Kısım Cezaî konularda karşılıklı yardımlaşmaya ait hükümleri,
  4. Kısım Nihai hükümleri,
- Kapsamaktadır.

Bu maddelerde öncelikle her iki ülke vatandaşlarına eşit muamele, adli mercilere başvuru kolaylık, teminattan muafiyet, adli müzaheretten yararlanma, tanık ve bilirkişilerin korunması, delillerin iadesi, tutuklu şahısların dinlenmek üzere celbi, dava nakli, suç konusu para ve eşyanın teslimi ve yukarıda niteliği açıklanan mahkeme ve hakem organları kararlarının tanınması ve tenfizi gibi hususlar yer almaktadır.

Merkezî makam olarak, her iki Devletin Adalet Bakanlıkları görevli kılınmıştır. Sözleşme uyarınca gönderilen her türlü talep belgeleri tasdik ve benzeri formalitelerden muafır.

Bu anlaşmada tebligat ve istinabe talebinin kaç nüsha olacağı, tercümesinin hangi dilde yapılacağı gibi hususlar da yer almaktadır.

Öte yandan, Türk mahkemesi, Çin Halk Cumhuriyeti mahkemesinin istinabe talebini yerine getirirken Türkiye'nin usul mevzuatını uygulayacaktır. Taraflar, Türk Mahkemesindeki işlemin yapılmasında, örneğin bir tanığın dinlenmesinde hazır bulunmak istiyorlarsa, bu husus istinabe talebine yazılacaktır. Türk mahkemesi de ilgili tarafın hazır bulunabilmesi için istenilen işlemin yapılacağı tarih ve yeri istinabe talebinde bulunan mahkemeye bildirecektir.

Tebligat işlemleri sebebiyle, tebligatı yapan ülke makamlarınca hiçbir masraf talep edilmeyecektir. İstinabe icrası da, her ne mahiyette olursa olsun, vergi ve diğer masraf tediyesini gerektirmeyecektir. Bununla birlikte, bilirkişi ve tercüman masraflarının talep edilmesi mümkündür.

Tanıma ve tenfize ilişkin hükümler 2675 sayılı Milletlerarası anlaşmalar esas alınarak hazırlanmıştır. Tanıma ve tenfiz taleplerine kararın aslına uygun bir örneği eklenecektir. Ayrıca, gıyabında karar verilen tarafın usulüne uygun olarak mahkemeye davet edildiğini tevsik eden belge ve hakem kararının tanınması ve tenfizi için talepte bulunulması durumunda da sözkonusu taleplere hakemlik yetkisini gösteren tahkim sözleşmesinin bir örneği eklenecektir.

Kararların tanınması ve tenfizi, talepte bulunulan Âkit Tarafın mahkemelerince, kendi millî kanunun usullerine göre kararlaştırılacak ve talepte bulunulan mahkeme, sadece işbu anlaşma hükümlerinde belirtilen şartların yerine getirilip getirilmediğini incelemekle yetinecektir.

Talepte bulunan Âkit Taraf, bir tanık veya bilirkişinin kendi adli makamları önüne bizzat çıkmasını gerekli görüyorsa, anlaşmada saptanan kural ve şartlar dahilinde, o tanık veya bilirkişiyi sözkonusu adli makamlar önüne çıkmaya davet edebilecektir.

Talepte bulunan Âkit Tarafın adli makamları önüne çıkan bir tanık veya bilirkişinin, talepte bulunan tarafın ülkesine girişinden önce işlemiş olduğu suçlardan veya tanıklığı yahut bilirkişilik beyanından dolayı hakkında ceza kovuşturması yapılmayacak ve hürriyetinden hiçbir şekilde mahrum edilemeyecektir. Tutuklu bulunan bir kimse saptanan prosedür çerçevesinde, tanık olarak dinlenmesi için talepte bulunan Âkit Tarafın ülkesine nakledilebilecektir.

Bir Âkit Taraf, talepte bulunan diğ er Âkit Tarafın isteğ i üzerine kendi ülkesinde iş lenen suç a neticesinde elde edilen suç konusu aletler ve parayı talepte bulunan tarafa teslim edecektir. Ş u kadar ki bu teslim talepte bulunan ülkenin ve 3 üncü şahısların bu para ve eş yalar üzerindeki kanunî haklarını ihlal etmeyecektir.

Sözkonusu Anlaş manın cezaî konularla ilgili olarak ihtiva ettiğ i bellibaş lı hükümler maddeler itibariyle aşağıya kaydedilmiştir.

28 inci maddesinde, genel olarak cezaî konularda adlî yardımlaş manın kapsamına giren iş lemler,

29 uncu maddesinde, adlî yardım istemlerinin reddedilebilme halleri,

30 uncu maddesinde, adlî yardım isteminin şekli ve içeriğ i,

31 inci maddesinde, adlî yardım istemlerinin, kendisinden yardım istenilen Tarafca yetkili makamlarına iletilmesi ve iş lem sonucunun yardım isteyen Tarafa bildirilmesi usulü,

32 nci maddesinde, adlî yardım isteminin, kendisinden yardım istenilen Taraf mevzuatına göre yerine getirilmesi,

33 üncü maddesinde, talep üzerine yardım isteminde bulunan Tarafa gönderilecek delil niteliğindeki bilgi, belge ve eş yaların gönderiliş usulü,

34 üncü maddesinde, yardım isteyen Tarafın kendi adlî makamları önüne çıkması için tanık ve bilirkiş ileri davet prosedürü,

35 inci maddesinde, bu tanık ve bilirkiş ilere ödenecek ücretler,

36 ncı maddesinde, bunlara sağ lanacak cezaî bağı şıklık ile bunun süresi,

37 nci maddesinde, kendisinden yardım istenilen Taraf ülkesinde tutuklu bulunan kişilerin yardım isteyen Taraf adlî makamları önünde tanık olarak dinlenme usulü,

38 inci maddesinde, kendisinden yardım istenilen Taraf ülkesinde bulunan suç konusu para ve eş yanın yardım isteyen Taraf adlî makamlarına teslimine ilişkin esaslar,

39 uncu maddesinde, bir Taraf ülkesinde suç iş leyip diğ er taraf ülkesine kaç an ve iadesi mümkün bulunmayan suç lular hakkında, ülkesinde suç iş lenen Tarafca diğ erine yapılan ihbar üzerine, suç lunun uyuş u bulunduğ u Tarafın cezaî soruşturma baş latma ve bunun sonucunu bildirme yükümlülüğ ü,

40 ncı maddesinde, Tarafların birbirlerine diğ er Taraf vatandaşlarının adlî sicil ve ceza kararlarını bildirmelerine ilişkin düzenlemeler.

Sözleşmenin son hükümleri yürürlükle ilgili hususları düzenlemektedir. Buna göre, sözleşme süresiz olarak akdolunmuştur. Bununla beraber iki tarafın da 6 ay önceden ihbarda bulunmak kaydıyla sözleşmeyi fesh etmek hakkı bulunmaktadır.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 1/509

Karar No. : 21

3.3.1993

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı Adalet ve Dışişleri Bakanlıkları temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiş ve Tasarı Bakanlar Kurulundan gelen şekli ile aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan	Sözcü
<i>Cemal Şahin</i>	<i>Bahattin Elçi</i>
Çorum	Bayburt
Kâtip	Üye
<i>Ali Rıza Gönül</i>	<i>Cemil Erhan</i>
Aydın	Ağrı
Üye	Üye
Hasan Namal	<i>Mehmet Gözlükaya</i>
Antalya	Denizli
(İmzada bulunamadı)	Üye
Üye	<i>M. Cavit Kavak</i>
Fuat Çay	İstanbul
Hatay	
(İmzada bulunamadı)	Üye
Üye	<i>Halil Orhan Ergüder</i>
<i>Elaattin Elmas</i>	İstanbul
İstanbul	Üye
Üye	<i>H. Cavit Erdemir</i>
<i>Hasan Afsar</i>	Kütahya
Konya	Üye
Üye	<i>Mehmet Fevzi Şihanhoğlu</i>
<i>Nevzat Ercan</i>	Şanlıurfa
Sakarya	

Üye

V. Sinan Yerlikaya

Tunceli

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No. : 1/509

Karar No. : 8

16.11.1993

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı Komisyonumuzun 10.11.1993 Tarihli 3 üncü Birleşiminde Dışışleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı temsilcilerinin katılmalarıyla görüşülmüştür.

Her iki ülke arasında gelişmekte olan ilişkiler doğrultusunda hukukî, ticarî ve cezaî konularda adli yardımlaşmayı kolaylaştırmak amacını taşıyan anlaşmanın onaylanmasına dair Tasarı, Komisyonumuzca uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurul'un onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Erdal İnönü
İzmir
Üye
Orhan Kilercioğlu
Ankara
Üye
Mehmet Sağdıç
Ankara
Üye
Hüsamettin Örtüç
Bursa
Üye
A. Cemil Tunç
Elazığ
Üye
Engin Güner
İstanbul

Başkanvekili
Fethi Akkoç
Bursa
Üye
Sait Kemal Mimaroglu
Ankara
Üye
Tunç Bilget
Aydın
Üye
Serif Ercan
Edirne
Üye
Doğancan Akyürek
İstanbul
Üye
Atilla Mutman
İzmir

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezâî Konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 28.9.1992 tarihinde Pekin'de imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezâî Konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

S. Demirel

Başbakan

Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.

Prof. E. İnönü

Devlet Bakanı

Prof. T. Çiller

Devlet Bakanı

İ. Tez

Devlet Bakanı

Prof. T. Akyol

Devlet Bakanı

O. Kılercioğlu

Devlet Bakanı

Ö. Barutçu

Devlet Bakanı

E. Şahin

Devlet Bakanı

M. Butallı

Millî Savunma Bakanı

N. Ayaz

Dışişleri Bakanı

H. Çetin

Millî Eğitim Bakanı

K. Töptan

Sağlık Bakanı

Y. Aktuna

Tarım ve Köyîşleri Bakanı

N. Cevheri

Sanayi ve Ticaret Bakanı

M. T. Köse

Kültür Bakanı

D. F. Sağlar

Orman Bakanı

V. Tanır

Devlet Bakanı

C. Çağlar

Devlet Bakanı

E. Ceylan

Devlet Bakanı

A. Gönen

Devlet Bakanı

G. Ergenekon

Devlet Bakanı

M. Kahraman

Devlet Bakanı

M. A. Yılmaz

Devlet Bakanı

Ş. Ercan

Adalet Bakanı

M. S. Oktay

İçişleri Bakanı

İ. Sezgin

Maliye ve Gümrük Bakanı

S. Oral

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Prof. O. Kumbaracıbaşı

Ulaştırma Bakanı

Y. Töpcü

Çalışma ve Sos. Güvenlik Bakanı

M. Moğultay

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

E. Faralyalı

Turizm Bakanı

Prof. A. Ates

Çevre Bakanı

B. D. Akyürek

**ADALET KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaf Konularda Adif Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

**DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticarî ve Cezaf Konularda Adif Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
VE
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
ARASINDA
HUKUKİ, TİCARİ VE CEZÂİ
KONULARDA ADLİ YARDIMLAŞMA
ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti (bundan böyle "Âkit Taraflar" olarak anılacaklardır), iki ülke arasında, egemenlik haklarına karşılıklı saygı, eşitlik ve karşılıklı yarar ilkelerine dayanarak, adlî alanda işbirliğini geliştirmek arzusu ile, Hukukî, Ticarî ve Cezâî konularda Adlî Yardımlaşma Anlaşması akdolanmasını kararlaştırmışlardır.

Bu amaçla Âkit Taraflar aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır.

Kısım I
GENEL HÜKÜMLER
Madde 1
ADLİ KORUMA

Âkit Tarafın uyrukları, diğer Âkit Tarafın ülkesinde, bu Âkit Tarafın vatandaşları ile aynı şekilde adlî korumadan yararlanacaklar, hukukî ve ticarî konularda, diğer Âkit Tarafın adlî makamlarına, bu tarafın vatandaşlarının tabi olduğu aynı şartlarla dava açmak veya müracaat etmek hakkına sahip olacaklardır.

Madde 2
ADLİ YARDIMLAŞMA KANALI

Âkit Taraflar, 11 inci madde gereğince alınan tedbirler hariç olmak üzere, işbu Anlaşma gereğince adlî yardımlaşma taleplerini, Merkezî Makam olarak belirledikleri Adalet Bakanlıkları aracılığı ile yapacaklardır.

Madde 3
LİSAN

1. Âkit Tarafların Merkezî Makamları arasındaki yazışmalar, İngilizce tercümesi eklenmek suretiyle, kendi dilleri ile yapılacaktır.
2. Adlî yardımlaşmaya ilişkin istinabe talepleri ve bunların ekleri, talepte bulunan Âkit Tarafın resmî dilinde yazılacak ve talepte bulunulan Âkit Tarafın resmî dilinde veya İngilizce onaylı tercümesi eklenecektir. Bütün bu belgeler iki nüsha halinde tanzim edilecektir.

Madde 4
ADLİ YARDIMLAŞMA MASRAFLARI

Âkit Taraflar, bilirkişi ücretleri hariç olmak üzere, işbu Anlaşma kapsamına giren adlî yardım taleplerini masrafsız olarak yerine getireceklerdir. Bilirkişi ücretleri, talepte bulunulan Âkit Tarafın mevzuatına göre tespit edilecektir.

Madde 5
ADLİ YARDIM TALEBİNİN REDDİ

Şayet Âkit Taraflardan biri adlî yardım talebinin yerine getirilmesini kendi egemenlik, güvenlik veya kamu düzenine aykırı görürse bu talebi reddedebilir. Bununla beraber, red gerekçesi diğer Âkit Tarafa bildirilecektir.

Madde 6

ADLİ YARDIMLAŞMADA UYGULANABİLECEK KANUNLAR

Âkit Taraflar, adli yardımlaşma talebinin yerine getirilmesinde kendi kanunlarını uygulayacaklardır. Bununla beraber, talepte bulunan Tarafın isteği üzerine, diğer Âkit Taraf, kendi temel hukuk ilkeleri ihlal edilmemek şartıyla, talepte bulunan Âkit Tarafın usul hükümlerini uygulayabilir.

Madde 7

KANUN VE MEVZUAT KONUSUNDA BİLGİ TEATİSİ

Âkit Taraflar, talep üzerine, kendi Devletlerine halen veya daha önce yürürlükte bulunan kanun ve mevzuat ile, bunların mahkemelerdeki uygulamaları konusunda birbirlerine bilgi vereceklerdir.

Madde 8

TASDİK MUAFİYETİ

Diğer Âkit Tarafın adli makamları nezdinde kullanılmak üzere, Âkit Taraflardan birinin adli makamlarınca tanzim edilmiş veya onaylanmış olan belgeler, imzalanmış ve resmî mühürle mühürlenmiş olmaları şartıyla, tasdik işlemine tabi tutulmayacaktır.

Madde 9

BELGELERİN İSPAT GÜCÜ

Âkit Taraflardan birinin resmî organları tarafından düzenlenen belgeler, diğer Âkit Tarafın ülkesinde aynı ispat gücüne sahip olacaktır.

Madde 10

UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMLENMESİ

İşbu Anlaşmanın uygulaması veya yorumuyla ilgili olarak ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklar diplomatik yoldan çözümlenecektir.

Madde 11

DİPLOMATİK VEYA KONSOLOSLUK TEMSİLCİLİKLER ARACILIĞI İLE TEBLİGAT YAPMA VE DELİL TOPLAMA

Her Âkit Taraf, diğer Âkit Tarafın ülkesinde bulunan vatandaşlarına, diğer Âkit Tarafın kanunlarını ihlal etmemek ve hiçbir zorlayıcı tedbir alınmasını gerektirmemek şartıyla diplomatik veya konsolosluk temsilcilikleri aracılığı ile, tebligatta bulunabilir ve delil toplayabilir.

Kısım II

HUKUKİ VE TİCARİ KONULARDA ADLİ YARDIMLAŞMA

Bölüm 1

Madde 12

ADLİ YARDIMLAŞMANIN ÇERÇEVESİ

Âkit Taraflar, İşbu Anlaşma gereğince, aşağıda belirtilen hususlara ilişkin adli yardımlaşma taleplerini yerine getireceklerdir :

1. Diğer Âkit Tarafın ülkesinde bulunan ilgili kimselere, adli belgelerin gönderilmesi ve tebliğ edilmesi,
2. İstinabe suretiyle delil sağlanması,
3. Mahkeme ve hakem kararlarının tanınması ve tenfizi,
4. İşbu anlaşmada öngörülen diğer yardımlar.

Madde 13
ADLİ YARDIM TALEBİ

1. Adli yardım talebi, istinabe yoluyla yapılacaktır. İstinabe talepleri aşağıdaki hususları içerecektir :

- a) Talepte bulunan ve talepte bulunulan makamların adları,
- b) Davanın mahiyeti ve olayların kısa bir özeti ile dinlenmesi istenilen kişilere sorulacak sorular,
- c) Tarafların veya vekillerinin adı, cinsiyeti, yaşı, milliyeti, mesleği, meskeni veya ikametgâhı ile Tarafların veya vekillerinin davadaki hukukî statüsü veya hükmi şahısların idarî merkezleri,
- d) Yapılacak adli işlemler,
- e) Dinlenmesi istenilen kimselerin adları ve adresleri,
- f) Tetkiki istenilen belgeler veya diğer hususlar,
- g) Talebin yerine getirilmesi için gerekli görülen diğer belgeler.

2. Yukarıda sözkonusu istinabe talebi ve bu talebe ekli belgeler, talepte bulunan makam tarafından imza edilecek ve mühürlenecektir.

Madde 14
DAVA MASRAFLARI İÇİN TEMİNAT MUAFİYETİ

Âkit Taraflardan birinin uyuşu, diğer Âkit Tarafın adli makamları önüne çıktığında, salt yabancı olması veya diğer Âkit Tarafın ülkesinde meskeni veya ikametgâhı bulunmaması nedeniyle kefalet teminat akçesi veya taahhüt senedi vermekle yükümlü tutulmayacaktır. Aynı hüküm, adli makamlara yapılacak başvurular için gerekli her türlü ödeme bakımından da uygulanacaktır.

Madde 15
YARGI GİDERLERİNİN PEŞİN ÖDENMESİ

Âkit Taraflardan birinin vatandaşları, diğer Âkit Taraf ülkesindeki yargı masraflarını peşin olarak, bu Tarafın vatandaşları ile aynı şartlar ve kapsamda ödeyeceklerdir.

Madde 16
HÜKMİ ŞAHISLAR

1, 14 ve 15 inci maddelerin hükümleri, Âkit Taraflardan her birinin mevzuatı gereğince teşekkül eden hükmi şahıslar hakkında da uygulanacaktır.

Madde 17
ADLİ MÜZAHERET VE YARGI GİDERLERİNDEN MUAFİYET

Âkit Taraflardan birinin vatandaşları, diğer Âkit Tarafın ülkesinde, bu Âkit Tarafın vatandaşlarına uygulandığı şekilde, yargı giderlerinden muafiyet veya adli yardım talebinde bulunmak için başvuruda bulunabilir. Yargı giderlerinden muafiyet veya adli yardım için talepte bulunulması halinde, başvuru sahibinin meskeninin veya ikametgâhının bulunduğu yerdeki yetkili makam kendisine ber belge verir. Şayet, başvuruda bulunanın Âkit Taraflardan birinde veya diğerinde, meskeni veya ikametgâhı yoksa, sözkonusu belgeyi kendisine ülkesinin diplomatik veya konsolosluk temsilciliği verebilir.

Bölüm 2
BELGELERİN TEBLİĞİ VE DELİL SAĞLANMASI

Madde 18
KAPSAM

Âkit Taraflar, talep üzerine, karşılıklı olarak belgeleri tebliğ etmek ve delil sağlamakla yükümlü olacaklardır.

1. Belgelerin tebliği; adli veya gayri adli belgelerin tebliğini kapsar,
2. Delil sağlanması; Tarafların, tanıkların ve bilirkişilerin sorgulanması ile hukukî ve ticarî davalara ilişkin delillerin toplanması ve bilirkişi raporunun hazırlanması ile hukukî teftişi ihtiva eder.

Madde 19
TALEPLERİN YERİNE GETİRİLMESİ

1. Talepte bulunulan kuruluş, kendisini talebi yerine getirmeye yetkili görmüyorsa, söz konusu talebi, bunu re'sen yerine getirmeye yetkili makama iletir ve keyfiyetten talepte bulunan Âkit Tarafı haberdar eder.
2. Âkit Taraflardan birinin talepte bulunulan yetkili makamları, istinabe talebinde belirtilen adrese göre talebi yerine getiremezlerse, adresin tespitini elverişli tedbirleri alırlar ve istinabe talebini yerine getirirler. Bu makamlar, gerekirse, talepte bulunan Âkit Tarafı tamamlayıcı bilgi isteyebilirler.
3. Talepte bulunulan Âkit Taraf, adresin tespit edilememesinden veya başka sebeplerden dolayı, talebi yerine getiremezse, bunun gerekçesi hakkında, talepte bulunan Âkit Tarafa bilgi verecek ve sözkonusu bütün belgeleri iade edecektir.

Madde 20
TALEP SONUÇLARININ BİLDİRİLMESİ

1. Bir Âkit Tarafın talepte bulunulan yetkili makamları, talebin yerine getirilmesinin sonuçlarını, yazılı olarak, 2 nci maddede belirlenen yoldan talepte bulunan Âkit Tarafa bildirir. Böyle bir bildirimde bir alındı mazbatasına veya toplanan maddî deliller eklenir.
2. Alındı mazbatasına, muhatabın imzası ve tebliğ tarihini, tebliğe yetkili merciin ve tebliğ memurunun imza ve mühürünü, tebligatın şekli ve yeri ile, belgelerin kabulünü reddetmesi durumunda, muhatabın kabulden imtina sebeplerini ihtiva edecektir.

Bölüm 3
KARARLARIN TANINMASI VE TENFİZİ

Madde 21
UYGULAMA ALANI

1. Bir Âkit Taraf, diğer Âkit Tarafın vermiş olduğu aşağıdaki kararları, işbu Anlaşmada belirtilen şartlar altında, kendi ülkesinde tanyacak ve tenfiz edecektir.
  - a) Mahkemelerce hukukî konularda verilen kararlar,
  - b) Tazminat ile ilgili cezaî konulardaki mahkeme kararları,
  - c) Hakem organlarının kararları.
2. İşbu Anlaşmada atıfta bulunulan "kararlar", mahkemeler tarafından verilen sulh bildirilerini de kapsayacaktır.

Madde 22

TANIMA VE TENFİZE DAİR İSTİNABE TALEBİ

1. Kararların tanınmasına ve tenfizine ilişkin istinabe talebi, bir Âkit Tarafın mahkemesi tarafından, 2 nci maddede belirtilen yoldan, diğer Âkit Tarafın mahkemesine gönderilecektir.
2. İstinabe talebine şunlar eklenecektir :
  - a) Kararın aslına uygun bir örneği. Bu örneğe, Kararın geçerliliği ve infaz kabiliyeti bizzat karardan anlaşılmadığı takdirde, yetkili makamlar tarafından verilecek bir belge eklenecektir.
  - b) Mahkemeye gelmeyen ve aleyhinde karar verilen tarafın, usulüne uygun olarak mahkemeye davet edildiğini ve hukukî ehliyetsizlik halinde mahkeme önünde gerektiği şekilde temsil edildiğini tevsik eden bir belge.
  - c) Hakem kararının tanınması ve tenfizi için talepte bulunulması halinde, hakemlik yetkisini gösteren tahkim sözleşmesinin bir örneği.

Madde 23

TANIMA VE TENFİZİN REDDİ

21 inci maddede belirtilen kararlar veya hakemi kararları, talepte bulunulan mahkemelerce, aşağıdaki durumlarda tanınmayacak veya tenfiz edilmeyecektir :

1. Kararların veya hakem kararlarının talepte bulunan Âkit Tarafın mevzuatına göre, kesinleşmemesi veya icra kabiliyetini haiz olmaması,
2. Talepte bulunan Âkit Tarafın adli makamının, talepte bulunulan Âkit Tarafın mevzuatına göre, davaya bakma yetkisinin bulunmaması,
3. Kararların ittihaz olunduğu Âkit Tarafın kanunlarına göre, yargılamaya katılmayan ve aleyhinde karar verilen tarafın, usulüne uygun olarak davet edilmemiş olması veya hukukî ehliyetsizliği sebebiyle, savunma veya muteber bir şekilde temsil edilme hakkından yoksun bırakılmış olması,
4. Talepte bulunulan Âkit Tarafın hakem mercilerinin veya mahkemelerinin aynı anlaşmazlık konusu ile ilgili olarak, aynı taraflar arasında açılmış bulunan davada nihai karar vermiş olmaları veya davaya bakmakta olmaları veya aynı anlaşmazlık konusunda üçüncü bir Devlet tarafından verilen nihai kararı tanımış olmaları.

Madde 24

TANIMA VE TENFİZ USULLERİ

1. Kararların tanınması ve tenfizi, talepte bulunulan Âkit Tarafın mahkemelerce, kendi millî kanununun usullerine göre kararlaştırılacaktır.
2. Talepte bulunulan mahkeme, sadece İşbu Anlaşma hükümlerinde belirtilen şartların yerine getirilip getirilmediğini incelemekle yetinecektir.

Madde 25

TANIMA VE TENFİZİN ETKİSİ

Âkit Taraflardan birinin adli makamlarınca verilmiş kararlar, diğer Âkit Tarafın mahkemeleri tarafından tanındıktan veya tenfiz edildikten sonra, bu sonuncu tarafın mahkemelerince verilmiş kararlarda olduğu gibi aynı etkiyi haiz olacaktır.

Madde 26

HAKEM KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ

Hakem kararları, bu kısmın 3 üncü bölümünde belirtilen diğer şartlara ilâveten, aşağıdaki koşulları ihtiva ettiği takdirde, tanınacak ve tenfiz edilecektir :

1. Talepte bulunulan Âkit Tarafın kanunlarına göre, sözleşmeden doğan veya sözleşmeden doğmayan ticarî ihtilaflar hakkında verilen hakem kararları kapsamında bulunan kararlar olması.

2. Hakem kararının, belirli bir ihtilaftan veya özel bir hukukî ilişkiden kaynaklanan müstakbel davalara ilişkin olarak, taraflar arasında hakem merciinin yetkisini tespit eden yazılı bir anlaşma uyarınca verilmiş olması ve keza hakem kararının, yukarıda sözkonusu edilen hakemlik mercii tarafından, anlaşmayla tespit edilen yetki çerçevesinde verilmiş olması.

3. Talepte bulunulan Âkit Tarafın kanunlarına uygun olarak varılan, bir hakem merciinin yetkisinin tanınmasına ilişkin anlaşmanın geçerli olması.

Madde 27

**KIYMETLİ EŞYALARIN ÜLKE DIŞINA ÇIKARILMASI
VE PARANIN TRANSFERİ**

İşbu Anlaşmanın kararların tenfizine ilişkin hükümleri, Âkit Tarafların para transferi ve kıymetli eşyaların ülke dışına çıkarılması ile ilgili mevzuat ve kanunlarını ihlal etmeyecektir.

Kısım III

CEZÂİ KONULARDA KARŞILIKLI YARDIMLAŞMA

Madde 28

KAPSAM

1. Cezalandırılması, yardım talep edildiği sırada talepte bulunan Âkit Taraf adli makamlarının kaza yetkisine giren suçlarla ilgili davalarda, Âkit Taraflar, İşbu Kısımdaki hükümler uyarınca, birbirlerine karşılıklı olarak en geniş adli yardımda bulunmayı taahhüt ederler.

2. Cezaî konularda karşılıklı adli yardımlaşma, hazırlık soruşturması ile ilgili işlemlerin yerine getirilmesi, sanık, tanık ve bilirkişi ifadelerinin sağlanması, arama ve müsadere ile belgelerin, gayri meşru para ve eşyaların teslimi ile belgelerin ve kararların tebliğini ve diğer hususları ihtiva eder.

Madde 29

CEZÂİ VE ADLİ KONULARDA YARDIMIN REDDİ

İşbu Anlaşmanın 5 inci maddesinde öngörülen sebep dışında, yardım, aşağıda belirtilen durumlarda reddedilebilir :

1. Talebin ilgili olduğu suç, Talepte bulunulan Âkit Tarafça, siyasi bir suç veya buna murtabit bir suç veya sırf askerî bir suçla ilgili sayılıyorsa,

2. Talepte belirtilen fiil, Talepte bulunulan Âkit Tarafın mevzuatına göre suç teşkil etmiyorsa.

Madde 30

ADLİ YARDIMA İLİŞKİN İSTİNABE

1. Adli yardım talepleri aşağıdaki hususları ihtiva edecektir :

a) Talepte bulunan makam,

- b) Talebin konusu ve sebebi,
- c) Mümkün olduğu takdirde, ilgili kimsenin kimliği ve uyrukluğu,
- d) Adf belgelerin tebliği için bir talepte bulunulması halinde, tebligat konusunu teşkil eden belgelerin mahiyetine ilişkin bilgiler de dahil olmak üzere, muhatabın kimliği ve adresi veya muhatabın kimliğini ve adresini tespiti yararlı diğer bütün bilgiler.

2. İstinabe evrakı, ayrıca, isnat olunmuş suç ve vakıaların kısa bir özetini de ihtiva edecektir.

Madde 31

TALEPLERİN YERİNE GETİRİLMESİ VE SONUÇLARIN BİLDİRİLMESİ

İşbu Anlaşmanın 19 uncu ve 20 nci maddeleri hükümleri ayrıca cezaî konularda da uygulanacaktır.

Madde 32

İSTİNABE

1. Talepte bulunulan Âkit Taraf, talepte bulunan Âkit Taraf adf makamlarıca gönderilen bir cezaî konuyla ilgili ve 24 üncü maddenin 2 nci bendi kapsamına giren istinabe taleplerini, kendi kanunlarında öngörülen usule uygun olarak yerine getirecektir.

2. Talepte bulunulan Âkit Taraf, istenilen kayıt ve belgelerin aslına uygun onaylı örneklerini veya fotokopilerini gönderebilir. Ancak talepte bulunan Âkit Tarafın bunların asıllarının gönderilmesini açıkça talep etmesi halinde, talepte bulunulan Âkit Taraf bu talebi, mümkün olduğu ölçüde yerine getirmeye gayret edecektir.

3. Talepte bulunan Âkit Tarafa verilen bilgiler, sadece adf makamların talebiyle ilgili makasatlar için kullanılacaktır.

Madde 33

DELİLLERİN İADESİ

1. Talepte bulunulan Âkit Taraf, gönderilmesi istenilen eşyaların, kayıtların veya belgelerin verilmesini, bunların, görülmekte olan ceza davaları için gerekli bulunması halinde, gectirebilir.

2. Talepte bulunulan Âkit Taraf vazgeçmediği takdirde, istinabe işlemi için gönderilmiş olan eşyalar, kayıtlar veya belgelerin asılları, talepte bulunan Âkit Tarafa, mümkün olan en kısa süre içinde diğer Âkit Tarafa iade edilecektir.

Madde 34

TANIK VE BİLİRKİŞİ CELBİ

1. Talepte bulunan Âkit Taraf, bir tanık veya bilirkişinin kendi adf makamları önüne bizzat çıkmasını gerekli addediyorsa, bu hususu, davetin tebliği ile ilgili talebinde dercedecek ve talepte bulunulan Âkit Taraf tanık veya bilirkişiyi sözkonusu adf makamlar önüne çıkmaya davet edecektir.

2. Davetin tebliğine ilişkin talepler, ilgili kimselerin adf makamlar önüne çıkması için tespit edilen tarihten en az iki ay önce talepte bulunulan Âkit Tarafa iletilecektir.

3. Talepte bulunulan Âkit Taraf, tanık veya bilirkişinin beyanlarını, talepte bulunan Âkit Tarafa iletilecektir. İşbu maddenin 1 inci bendinde öngörülen durumda, talep veya davetiyelerde, ödenecek tahmini ödenek ile yolluk ve işe giderleri gösterilecektir.

Madde 35
TANIK VE BİLİRKİŞİ ÜCRETLERİ

Talepte bulunan Âkit Tarafça bir tanığa veya bilirkişiye verilecek işe bedeli dahil, ödenek ve yol masrafları, bu kimsenin ikamet yerinden itibaren hesaplanacak ve en azından ifadesinin alınacağı ülkede yürürlükte olan tarifeler ve yönetmeliklerde öngörülen miktarlara eşit olacaktır.

Madde 36
TANIK VE BİLİRKİŞİNİN KORUNMASI

1. Hangi uyruklukta olursa olsun, bir davet üzerine talepte bulunan Âkit Tarafın adlı makamları önüne çıkan bir tanık veya bilirkişinin, talepte bulunan Âkit Tarafın ülkesine girişinden önce işlemiş olduğu suçlardan veya tanıklığı veya bilirkişilik beyanından dolayı, hakkında cezaî mesuliyeti mucip kovuşturma yapılamaz, tutuklanamaz veya şahsî hürriyetinden hiçbir şekilde mahrum bırakılamaz.

2. Bir tanık veya bilirkişi, talepte bulunan Âkit Tarafın adlı makamlarınca hazır bulunmasına gerek kalmadığı hususu kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde, talepte bulunan Âkit Tarafın ülkesini terketmediği takdirde 1 inci bentte öngörülen korunmadan yararlanamaz. Ancak, bu zaman süreci, tanık veya bilirkişinin kendi elinde olmayan sebeplerle talepte bulunan Âkit Tarafın ülkesini terkedemediği sürenin dışında tutulacaktır.

3. Şahadette bulunması veya bilirkişilik yapması için davet edilen kimse herhangi bir zorlayıcı tedbire tabi tutulmayacaktır.

Madde 37
TUTUKLU ŞAHISLARIN DİNLENMEK ÜZERE CELBİ

Âkit Taraflardan birinin adlı makamları diğer Âkit Tarafın ülkesinde tutuklu bulunan kimsenin tanık olarak dinlenmesini gerekli görüyorsa, işbu Anlaşmanın 2 nci maddesinde belirtilen Merkezi Makamlar, tutuklu şahsın, tutukluluk halinin sürdürülmesi ve sorgulandıktan sonra mümkün olan en kısa süre içinde iade edilmesi şartıyla, talepte bulunan Âkit Tarafın ülkesine nakledilmesi hususunda bir mutabakata varabilirler.

Madde 38
SUÇ KONUSU PARA VE ALETLERİN TESLİMİ

1. Bir Âkit Taraf, talepte bulunan diğer Âkit Tarafın isteği üzerine, kendi ülkesinde ortaya çıkarılan işlenmiş suç neticesinde elde edilen, suç konusu aletler ve parayı, talepte bulunan tarafa teslim edecektir. Ancak, bu teslim, talepte bulunulan Âkit Tarafın veya üçüncü şahısların, yukarıda sözü edilen para ve eşyalar üzerindeki kanunî haklarını ihlal etmeyecektir.

2. Talepte bulunulan Âkit Taraf, ülkesinde görülmekte olan başka ceza davaları için gerekli görüldüğü takdirde, suç konusu para ve aletlerin teslimini geciktirebilir.

Madde 39
DAVA NAKLİ

1. Âkit Taraflar, talep üzerine, talepte bulunan Âkit Tarafın ülkesinde suç işleyen vatandaşları aleyhinde, kendi mevzuatları çerçevesinde ceza kovuşturması yapmakla yükümlüdürler.

2. Dava nakline ilişkin talebe, olayların maddî unsuruna ilişkin mevcut belgeler eklenecektir.

3. Talepte bulunulan Âkit Taraf, ceza davasının sonucunu, talepte bulunan Âkit Tarafa bildirecek ve verilmiş ise, kesinleşmiş karar örneğini gönderecektir.

Madde 40

ADLİ SİCİL VE CEZA KARARININ BİLDİRİLMESİ

1. Ceza davaları ile ilgili kovuşturmalarda ihtiyaç duyulan ve talepte bulunan Âkit Taraf adlı makamlarınca istenilen adli sicil özelleri ve buna ilişkin bilgiler, talepte bulunulan Âkit Tarafça, kendi adli makamlarına benzerî durumlarda sağlanabileceği ölçüde, talepte bulunulan Âkit Tarafa gönderilecektir.

2. İşbu maddenin 1 inci bendinde öngörülenin dışında kalan hallerde, talepler, talepte bulunulan Âkit Tarafın mevzuat veya uygulamaları çerçevesinde yerine getirilecektir.

3. Her Âkit Taraf, diğer Âkit Tarafın uyrukları hakkındaki bütün cezaî mahkûmiyet kararlarını, yılda en az bir defa, bu sonuncu Âkit Tarafa bildirecektir.

Kısım IV

NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 41

ONAY VE YÜRÜRLÜĞE GİRME

İşbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi, onaylanmasına bağlıdır. Onay Belgeleri (Ankara)'da teatî edilecektir. Bu anlaşma, Onay Belgelerinin teatisinden itibaren 30 gün sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 42

SONA ERME

İşbu Anlaşma, Âkit Taraflardan herbirinin diplomatik yoldan yazılı fesih bildiriminde bulunduğu tarihten itibaren 6 ay süreyle yürürlükte kalacaktır. Aksi takdirde, İşbu Anlaşma geçerliliğini koruyacaktır.

Türkçe, Çince ve İngilizce dillerinde ikişer nüsha halinde ve bütün metinler aynı şekilde geçerli olmak üzere (Pekin)'de 28 Eylül 1992 tarihinde yapılmıştır. Uyuşmazlık halinde İngilizce metin geçerli olacaktır. Yukarıdaki hükümleri tasdiklen, Âkit Tarafların tam yetkili temsilcileri İşbu Anlaşmayı imzalamışlardır.

Türkiye Cumhuriyeti Adına

Çin Halk Cumhuriyeti Adına

